

ALESSANDRO SCARLATTI 2. 5. 1660 – 22. 10. 1725

„Přijel jsem do Neapole s přesvědčením, že má představa o dokonalosti hudby může být splněna jen tam. A žádný přítel hudby by nemohl přijít bez skvělých představ radostného očekávání do města, které stvořilo oba Scarlatti...“, napsal Charles Burney, vědec, všestranný umělec i hudebník, v zápiscích z cest, které podnikl po Evropě.

Pravdou je, že se Neapol v době vrcholného baroka stala důležitým hudebním centrem jižní Itálie. Vášnivost, láska hudbě, k hýřivé a bohaté melodii našla odraz především v typické barokní formě – a tou byla opera. Efektní kolorатурní árie, které interpretovali vynikající pěvci, kteří předváděli svoji virtuozitu, se staly jedním ze znaků neapolské školy.

Největší osobností tzv. neapolské školy je Alessandro Scarlatti. Toto zařazení je nutno chápat s určitým omezením; vlivů, které působily na utváření jeho hudebního projevu bylo rozhodně více.

Alessandro Scarlatti se narodil 2. května 1660 v Palermu v chudé rodině. Jeho hudební kariéra se začala utvářet v roce 1672 (bylo mu 12 let) v Římě, kde byl jeho učitelem Giacomo Carissimi. Je doloženo, že Scarlatti měl možnost poznat i severoitalskou hudbu. V roce 1678 se oženil s dívkou z hudebnické rodiny. V manželství se narodilo 10 dětí, šestým dítětem byl syn Domenico Scarlatti – pozdější vynikající skladatel a cembalista. Fakt, že tomuto dítěti, narozenému v roce 1685, byla kmotrou princezna, svědčí o prudkém společenském vzestupu Alessandra Scarlattiho, který mu umožnil jeho výjimečný talent.

Velkou pozornost Scarlatti získal již v Římě roku 1679 prvotinou *L'errore innocente* a o rok později operou *L'onesta nell'amore*, jež byla uvedena v paláci královny Kristiny Švédské. Skladatel se stal na několik let královniným dvorním kapelníkem. Dedikoval jí své další opery, které vznikly v době římského pobytu.

Je třeba připomenout, že baroko neznalo pojem „nezávislý skladatel“. Sociální postavení umělce bylo závislé na mecenáši a podléhalo přesným pravidlům. Díla vznikala na objednávku nebo k nejrůznějším oficiálním příležitostem, a proto většina z početného díla Scarlattiho nevyšla tiskem, ale existuje pouze v rukopise.

V letech 1684-1702 působil Alessandro Scarlatti v Neapoli jako kapelník španělského místokrále. Psal četné skladby, přijímal objednávky z Říma i z Florencie od Ferdinanda Medicejského. Pobýval rok ve Florencii, pak se vrátil do Říma (1703-1708), kde působil v chrámu Santa Maria Maggiore.

Po návratu do Neapole (1708) pokračoval ve funkci dvorního kapelníka (nyní pro rakouského vicekrále) a věnoval se pedagogické činnosti v neapolském hudebním ústavu zvaném conservatorio (konzervatoř). Conservatoria byly původně sirotčince, později internátní školy, kde se žáci učili zpěvu. Po absolutoriu se z nich stali vyhledávaní všestranní hudebníci. V Neapoli byly tři konzervatoře a vyučovat zde bylo prestižní záležitostí.

V Neapoli vzniklo 12 Scarlattioho sinfonií, rozsáhlé orchestrální dílo. Scarlatti byl v kontaktu i s římskou scénou, v Teatro Capranico byly uvedeny jeho opery z vrcholného období – *Telemaco* (1718), *Marco Attilio Regoló* (1719), *Griselda* (1721). Posledním skladatelovým dílem je patrně *Serenáda k příležitosti sňatku prince von Stigliano* (1723).

Alessandro Scarlatti zemřel v Neapoli 22. října 1725 (některé prameny uvádějí 24. října). Bylo mu 65 let a těšil se velké úctě a vážnosti.

Dílo mistra barokní hudby Alessandra Scarlattioho je velmi obsáhlé: přibližně 115 oper (dochovalo se pouze 50), množství oratorií, údajně více než 200 mší (významná je *Messa di Sancta Cecilia*, 1721). Z vokální tvorby je třeba ještě zmínit několik desítek větších a kolem 700 drobných kantát.

Dnes se ze Scarlattioho tvorby hrají komorní kantáty a komorní opery, tzv. serenaty (je jich známo přes 30). Nejde o instrumentální skladby (serenády), jak je známe z mozartovské doby, ale o zpívané skladby s malým počtem účinkujících (dva hlasy a jednoduchý doprovod), které byly určeny pro soukromé produkce v palácích šlechty, např. *Il trionfo dell'Onesta* (*Triumf Počestnosti*).

Scarlattioho dílo zůstalo ve velké části v rukopisech, jen malá část vyšla tiskem. Přesto jsou jeho skladby trvalou součástí koncertního repertoáru a těší se i pozornosti nahrávacích společností.